

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Suomen UNICEF jättää lausunnon hallituksen esitykseen ulkomaalaislain muuttamisesta toivoen, että se huomioidaan. Samalla esitämme vakavan huolemme siitä, että lausuntoa ei ole pyydetty yhdeltäkään lapsijärjestöltä tai –viranomaiselta, vaikka esitys koskettaa keskeisesti lapsia. Tämä kertoo siitä, että ulkomaalaiset lapset nähdään ensisijaisesti ulkomaalaisina, eikä lapsina, mikä on jo itsessään Suomea velvoittavan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen vastaista.

Nostamme lausunrossamme esille kaksi asiaa, veloitteen lapsen yhdenvertaiseen kohteluun ja esityksen heikon valmistelun, joiden tulisi itsessään estää lain eteneminen.

Esitys on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen vastainen

Esityksellä pyritään vähentämään Suomeen tulevien turvapaikanhakijoiden ja oleskelulupien saavien määrää, mutta minkään ihmisryhmän määrän rajoittaminen ei voi perustu syrjintään.

Esityksessä viitataan YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, mutta esitys ei huomioi sopimuksen artiklaa 2. Artikla 2, joka on samalla sopimuksen yleisperiaate, tarkoittaen sitä, että sitä pitää soveltaa yksin sekä kaikkien muiden artikloiden kohdalla, velvoittaa yhdenvertaiseen kohteluun ilman minkäänlaista lapsen, *hänen vanhempiensa tai muun laillisen huoltajan varallisuuteen perustuvaa erottelua*.

Lakiesityksen esittämät toimeentulorajat tarkoittaisivat käytännössä sitä, että Suomen valtio, tietoisesti, ulkomaalaislailla ohjaten, erottelee lapsia varallisuuteen perustuen, taaten paremmin toimeentulevien vanhempien lapsille paremmat oikeudet, esimerkiksi maahanpääsyn, ja mahdollisesti monet perusoikeudet, kuten esimerkiksi ravinnon, koulun, jota vaille lapsi omassa maassaan tai pakolaisleirillä saattaa jäädä.

Nämä oikeudet taataan lapsille YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa. Suomi ei ole yksin vastuussa kaikkien lasten oikeuksien toteutumisesta, mutta se ei voi toimia tietoisesti syrjivästi jakaessaan näitä oikeuksia.

Esityksen valmistelu on puutteellinen, sen tueksi ei ole tehty minkäänlaisia vaikutusarviointeja

Esityksen tavoitteena on vähentää Suomen houkuttelevuutta turvapaikanhakumaana. Nyt esitetty perheen yhdistämisen edellytysten tiukennus olisi kolmas tiukennus 2010 jälkeen.

Esitys pohjautuu EU:n perheen yhdistämisdirektiiviin, joka asettaa vain perheen yhdistämiskäytäntöjen vähimmäisedellytykset.

Perheen yhdistämiskäytäntöjä on kiristetty lähiaikoina jo kahdesti, ja niiden lomassa on tehty myös selvityksiä, joissa ei nähty tarvetta lisätiukennuksille suhteessa siihen, kuinka houkuttelevana turvapaikkamaana Suomi näyttääyty:

- **2010 tuli voimaan lakimuutos**, että alaikäisen perheen kokoajan on oltava alaikäinen perheen yhdistämispäätöksen antamispäivänä.
- **2010 tehdyssä selvityksessä** sisäministeriö arvioi, että perheiden yhdistämiseen liittyvä politiikka ei ole Suomessa muita maita houkuttelevampaa, ja tarvetta muihin muutoksiin ei ole.¹
- **2012 lakimuutoksessa** perheen yhdistämiskäytäntöjä kiristettiin, edellisen selvityksen tuloksesta huolimatta, edelleen. Tällöin luovuttiin perheen kokoajan vireillepano-oikeudesta samalla kun käyttöön otettiin biometriset oleskelulupakortit.
- **2012 tehdyssä sisäministeriön selvityksessä** todettiin, että 2010 voimaan tulleiden muutosten vaikutuksista ovat vasta alustavia, ja että jo tehtyjen lainmuutosten ja lain soveltamiskäytännön muutosten vaikutuksia on vielä liian varhaista arvioida. Sisäministeriö esittikin hanketta esimerkiksi vuodelle 2013, jossa tarkasteltaisiin jo tehtyjen muutosten vaikutuksia.²Tällaista uutta selvitystä ei ole tehty.

Uudessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi ei ole mitenkään arvioitu tai selvitetty aikaisempien päätösten vaikutuksia, eikä pyritä myöskään arvioimaan nyt esitetyn lakimuutoksen tulevia vaikutuksia. Esitys asettaa vain tavoitteet.

Esitys ei ota mm. kantaa:

- mahdollisiin lisäntyviin haasteisiin kotoutumisessa, kun kotoutumisen keskeinen elementti, perhe, puuttuu
- mahdollisiin nouseviin lastensuojelukustannuksiin
- paperittomien henkilöiden hyvin todennäköisesti lisääntyvään määrään
 - paperittomuudessa on suuri vaara lisääntyvälle ihmiskaupalle, ja paperittomien määrän kasvu kasvattaa turvallisuusriskiä
- lisääntyviin virkamiestyökustannuksiin toimeentulselvitysten myötä

Myös se, että lausuntoa ei ole pyydetty yhdeltäkään lapsijärjestöltä tai –viranomaiselta, kertoo paitsi siitä, että ulkomaalaiset lapset nähdään ensisijaisesti ulkomaalaisina, eikä lapsina, myös

¹ Kokonaisvaltainen ja systemaattinen selvitys voimassa olevista perheen yhdistämissäännöksistä ja niiden soveltamisesta,

https://www.intermin.fi/download/31876_perheen_yhdistamisselvitys_ek_221010.pdf?034848c5e74ed288

² Selvitys ulkomaalaislain perheen yhdistämissäännösten tarkistamisen taustaksi, <http://www.intermin.fi/Julkaisu/172012?docID=33310>

heikosta valmistelusta. Heikko valmistelu kostautuu helposti yllätyksinä ja kalliina korjaavina toimenpiteinä.

Helsingissä 19.2.2016

Marja-Riitta Ketola
Pääsihteeri

Inka Hetemäki
Ohjelmajohtaja